

Alkotmánybíróság

a Fővárosi Törvényszék,
mint elsőfokú bíróság útjánelektronikus úton előterjesztve

előiroda:

lu'

Önök jele/Ihre/your ref.:

Jelünk/unsere/our ref.:

Budapest, 2022. október 5.

tárgy: IV/1937-1/2022; A Kúria Gfv.VI.30.480/2021/5. számú közbenső ítéletének alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti egységes szerkezetbe foglalt alkotmányjogi panasz

Tisztelt Alkotmánybíróság!

[redacted] a továbbiakban: „Indítványozó”; az I/1. számon csatolt meghatalmazás alapján képviseli: Lajer Ügyvédi Iroda, [redacted] jogi képviseletében a Kúria által Gfv.VI.30.480/2021/5. szám alatt hozott közbenső ítélettel (a továbbiakban: „Közbenső Ítélet”) szemben az alábbi **alkotmányjogi panaszt** terjesztjük elő, amelyet a t. Alkotmánybíróság felhívására kiegészítettünk és egységes szerkezetbe foglaltunk:

Kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy

1. az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: „Abtv.”) 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján állapítsa meg a Kúria Gfv.VI.30.480/2021/5. számú közbenső ítéletének (a továbbiakban: „Közbenső Ítélet”; I/2) alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdésének megfelelően semmisítse meg azt; továbbá
2. az Abtv. 26. § (1) bekezdés alapján állapítsa meg a 2/2014. Polgári Jogegységi határozat (a továbbiakban: „PJE”) 1. pont második bekezdésének „és állapítható meg” fordulatának, valamint a PJE indokolás III.1. pont negyedik és ötödik bekezdéseinek alaptörvény-ellenességét és az Abtv. 41. § (1) bekezdés alapján semmisítse meg azokat.

X

Az eredetileg benyújtott alkotmányjogi panaszunkhoz fűzött kiegészítéseket aláhúzással jelöltük.

[redacted]

ALKOTMÁNYBÍRSÁG	Ügyesnr.
2023. OKT. 02.	Értékel.
	Felülviz.
	Felülviz.

Kérelmünk indokolásaként az alábbiakat adjuk elő:

I. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

I.1. A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése.

A Közbenső Ítélet alapjául szolgáló polgári peres eljárás I. és II.r. felperesek (a továbbiakban: „**Felperesek**”), mint adósok és Indítványozó, mint hitelező 2004. október 20. napján deviza alapú hitelszerződést (a továbbiakban: „**Hitelszerződés**”; **I/3**) kötöttek. Felperesek a Hitelszerződés alapján 2004. november 2. napján közokiratba foglalt tartozásvállaló nyilatkozatot tettek.

A Hitelszerződés 2012. októberében Felperesek teljesítésével megszűnt. Felperesek 2017. októberében terjesztették elő keresetüket.

A Felperesek keresetét az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 37.G.43.504/2017/80. számú ítéletével (**I/4/a**) elutasította, amit a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.073/2021/10. számú ítéletével (**I/4/b**) helyben hagyott.

Felperesek a másodfokú ítélet ellen 2021. október 15. napján felülvizsgálati kérelmet (a továbbiakban: „**Felülvizsgálati Kérelem**”; **I/5**) terjesztettek elő. Ennek első oldalán Felperesek felsorolták, hogy szerintük „*a hozott határozatok*” mely jogszabályokat sértenek. Ebben a körben a jogi képviselővel eljáró Felperesek a – Hitelszerződés megkötésének időpontjában hatályos – hitel és pénzügyi jogokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: „**rHpt.**”) 210. § (1)-(2) bekezdéseit, 213. § (1) bekezdés b) és e) pontjait, a – perbeli kölcsönszerződés megkötésének időpontjában hatályos – Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: „**rPtk.**”) 217. § (1) bekezdését, 218. § (1) bekezdését, 239. § (3) bekezdését és 523. § (1) bekezdését, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: „**rPp.**”) 2. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 213. § (1) bekezdését és 221. § (1) bekezdését jelölték meg, továbbá általánosságban hivatkoztak a PJE sérelmére. Jogszabály megsértéseként, de itt is csupán általánosságban hivatkoztak Felperesek még az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: „**EUB**”) C-51/17 és C-186/16 döntéseinek sérelmét, valamint - szintén közvetlenül alkalmazandó jogszabálynak tekintve - a 87/102 EKG irányelv 4. és 5. cikkének megsértését is. Felülvizsgálati Kérelmükben Felperesek kizárólag „*Árfolyamkockázati tájékoztatást tartalmazó feltétel érvénytelensége*” (1. o.), valamint „*Hpt. 213. § (1) b) és e), pontjához kapcsolódó felülvizsgálati kérelem*” (5. o.) címenek adtak elő jogi érvelést. Felperesek a Hitelszerződés érvénytelenségére való hivatkozásuk körében nem jelölték meg megsértett jogszabályhelyként a rPtk. 2004. október 20. napi szerződéskötéskor az általános szerződési feltételek tisztességtelensége tényállási elemeit tartalmazó 209/B. § (1) bekezdését. A Felülvizsgálati Kérelem „*Indokolás*” cím alatt abban a körben utalt a rPtk. 209. § (1) bekezdésére, hogy nehezményezte, hogy a másodfokú ítélet a Hitelszerződés árfolyamkockázati tájékoztatást tartalmazó 10.12. pontját nem találta tisztességtelennek (Felülvizsgálati Kérelem 1. oldal).

Az Indítványozó a Felülvizsgálati Kérelmmel szemben 2022. április 21. napján felülvizsgálati ellenkérelmet (a továbbiakban: „**Felülvizsgálati Ellenkérelem**”; **I/6**) nyújtott be, amelyben részletesen indokolva bemutatta, hogy a Felülvizsgálati Kérelem álláspontja szerint miért nem bírálható el érdemben, illetve, miért megalapozatlan:

- A 2-4. oldalakon az Indítványozó előadta azon álláspontját, hogy a Felülvizsgálati Kérelem miért nem felel meg az eljárási szabályok – joggyakorlat által szigorúan számon kért – alaki feltételeinek. Ezen belül hivatkozott:

- a Kúria több, precedens erővel rendelkező határozatára (Gfv.VI.30.226/2021/9; Gfv.VI.30.014/2021/6.; Gfv.VII.30.095/2020/9; Gfv.VII.30.372/2020/10.);
 - a Kúria I/2016. (II.15.) PK véleményére; valamint,
 - összefoglalta a Felperesek által felhívott – és ezért a felülvizsgálat kizárólagos tárgyát képező – jogszabályhelyeket.
- A 4-24. oldalakon az Indítványozó részletesen kifejtette, hogy a Felülvizsgálati Kérelem miért nem bírálható el érdemben, illetve másodfokú ítélet miért nem jogszabálysértő.

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság a Közbenső Ítéletében, a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a Hitelszerződés érvénytelen. Ebben a Kúria a Közbenső Ítéletében az Indítványozónak a Felülvizsgálati Ellenkérelmében foglalt érdemi jogi indokolására és okfejtésére mindösszesen egy rövid mondatban tér ki a Közbenső Ítélet [12] bekezdésében, továbbá a Közbenső Ítélet [23], [26] valamint a [29] bekezdésben általánosságban utal rá, hogy nem értett egyet a korábbi, Indítványozó által megjelölt precedens erővel rendelkező határozatokkal, mert azok megfelelőségéhez – saját korábbi határozataihoz képest utóbb – többletkövetelményt fűz a Kúria a legújabb gyakorlata alapján (Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi panaszhatározat; a továbbiakban: „**JPE határozat**”). A Kúria az Indítványozónak a jogvita érdemére kiható többi érvelését a Közbenső Ítélet indokolásában teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, azokat még csak nem is ismertette, nemhogy azokra érdemben reagált volna.

I.2. A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

A Kúria felülvizsgálati ügyszakban született Közbenső Ítéletét követően az Indítványozónak további jogorvoslati lehetősége nincs. A t. Alkotmánybíróság joggyakorlata alapján a közbenső ítélettel jogerősen lezárt kérdés tekintetében alkotmányjogi panasznak helye van akkor is, ha az összezszerűség kérdésében az eljárás még folyik (5/2022. (IV. 14.) AB határozat [54] pont).

I.3. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A Kúria elektronikusan kézbesített Közbenső Ítéletét az Indítványozó 2022. június 13. napján vette kézhez, így a panasz 2022. augusztus 12-ig benyújtható. A kiegészített egységes szerkezetű beadvány 2022. október 5-ig nyújtható be.

I.4. Az indítványozó érintettségének bemutatása

Az Indítványozó a Közbenső Ítélet alapjául szolgáló polgári peres eljárásban félként (alperes) vett részt, így az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. § (2) bekezdés a) pontja szerint érintettnek minősül az I/2-6. számon csatolt mellékletek alapján.

I.5. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. § (1) bekezdése szerinti feltételek fennállta

Az Indítványozó első kérelmét az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapítja. Ebben az esetben a t. Alkotmánybíróság hiánypótlást elrendelő végzése alapján azt kell bemutatnunk, hogy a panaszolt döntés alaptörvény ellenes és az Alaptörvényben biztosított jogunkat sérti.

Az Indítványozó második kérelmét az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapítja. Ebben az esetben a t. Alkotmánybíróság hiánypótlást elrendelő végzése alapján azt kell bemutatnunk, hogy a panaszolt döntés alaptörvény ellenes jogszabályt alkalmazott és ennek folytán az Alaptörvényben biztosított jogunkat sérti.

Az Abtv. 29. § alapján a panasz befogadására a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén kerülhet sor.

I.5.1. Az első kérelemmel – alaptörvényellenes jogalkalmazás – kapcsolatban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megsértését panaszoljuk.

Álláspontunk szerint a Kúria megsértette az Indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jogát azzal, hogy megsértette a tisztességes eljáráshoz való jognak a bírói döntés indokolásához való [II.2.1.1.], az önkényes jogalkalmazás tilalmát magában foglaló [II.2.1.2.], valamint a törvényes bíróhoz való [II.2.1.3.] részjogosultságokat. Tisztességes eljárás esetén, azaz, ha a t. Kúria eleget tett volna az indokolási kötelezettségének, nem vont volna el a törvényes bírónktól, nem önkényesen alkalmazta volna a jogot, akkor más eredményre is juthatott volna. A tisztességes eljáráshoz való jog egyébként abszolút jellegű, azaz megsértése nem csak akkor állapítható meg, ha tisztességes eljárás során a bíróság bizonyítottan más eredményre jutott volna.

A tisztességes eljárás követelményét sértő bírósági határozat egyidejűleg alaptörvény-ellenes és sérti a fél Alaptörvényben biztosított jogát (XXVIII. cikk (1) bekezdés) is.

I.5.2. A második kérelemmel – alaptörvényellenes jogszabály alkalmazása – kapcsolatban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, C) cikk (1) bekezdés, R) cikk (2) bekezdés, 1. cikk (2) bekezdés b) pont és a 28. cikk sérelmét állítjuk. A sérelmet abban látjuk, hogy a t. Kúria a PJE-vel és annak tényleges alkalmazásával a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvet (a továbbiakban: „**Irányelv**”) a magyar jogrendbe átültető a Polgári Törvénykönyv és a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet, valamint ezzel összefüggésben más törvények egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 2009. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: „**Módosító Jogszabály**”) hatálybalépését megelőzően keletkezett jogviszonyokra visszamenőleges hatállyal, a jogalkotásra legitimált Országgyűlés szándékával ellentétesen és az uniós jogból fakadó szükségesség nélkül alkalmazza.

A B) cikk (1) bekezdésébe és az R) cikk (2) bekezdése, valamint a 28. cikk sérelmén keresztül sérelt Indítványozó Alaptörvényben biztosított tisztességes eljárásra vonatkozó alapjoga (XXVIII. cikk (1) bekezdés).

II. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

II.1. Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Az Indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény következő rendelkezései sérültek:

II.1.1. Az Abtv. 27. § alapján benyújtott kérelem szerinti körben a Közbenső Ítélet az Indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való alapjogát sérti.

XXVIII. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.*”

28. cikk: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

A tisztességes eljárásnak a törvényes bíróhoz való jog részjogosítványával kapcsolatban a közösségi jog következő rendelkezései sérültek:

EUSZ 19. cikk (3) bekezdés b) pont: „A Szerződésekkel összhangban az Európai Unió Bírósága:

a) ...;

b) a nemzeti bíróságok kérelmére előzetes döntést hoz az uniós jog értelmezésére vagy az intézmények által elfogadott jogi aktusok érvényességére vonatkozó kérdésekről;

c)”

EUMSZ 267. cikk első bekezdés b) pont: „Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

a) ...

b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése.

EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdés: „Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.”

Valamint a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás miatt sérül az Indítványozó által kivételesen felhívható (lásd pl. 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat [41], [52] - [55] pont, 3249/2021. (VI. 11.) AB határozat [30] pont) B) cikk (1) bekezdése szerinti jog is. Továbbá sérül az Indítványozó szintén kivételesen hivatkozható (lásd 20/2017. (VII. 18.) AB határozat [24] és [28] pontok, 9/2016. (IV. 6.) AB határozat [24] pont) R) cikk (2) bekezdés szerinti joga is.

II.1.2. Az Abtv. 26. § alapján benyújtott kérelem szerinti körben a Közbenső Ítélet az Indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való alapjogát sérti az alaptörvény-ellenes PJE alkalmazása útján. Valamint a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás miatt sérül az Indítványozó által kivételesen felhívható B) cikk (1) bekezdése szerinti jog is.

XXVIII. cikk (1) bekezdés: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A polgári jogegységi határozat (PJE) megsemmisíteni kért rendelkezései az Alaptörvény következő rendelkezéseibe ütköznek: B) cikk (1) bekezdés, C) cikk (1) bekezdés, E) cikk (2) és (3) bekezdés, R) cikk (2) bekezdés, I. cikk (2) bekezdés b) pont, 25. cikk (1) bekezdés.

B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam.”

C) cikk (1) bekezdés: „A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik”

E) cikk (2) és (3) bekezdése: „(2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján - az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig - az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja. Az e bekezdés szerinti hatáskörgyakorlásnak összhangban kell állnia az Alaptörvényben foglalt alapvető jogokkal és szabadságokkal, továbbá nem korlátozhatja Magyarország területi egységére, népességére, államformájára és állami berendezkedésére vonatkozó elidegeníthetetlen rendelkezési

jogát.” és „(3) Az Európai Unió joga - a (2) bekezdés keretei között - megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.”

R) cikk (2) bekezdés: „Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

1. cikk (2) bekezdés b) pont: „Az Országgyűlés (...) törvényeket alkot”

25. cikk (1) bekezdés: „A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. A legfőbb bírósági szerv a Kúria.”

28. cikk: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

II.2. A megsemmisíteni kért bírói döntés, valamint a PJE hivatkozott rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességének indokolása

II.2.1. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme

A tisztességes eljáráshoz való jog, mint a nemzetközi, mint a magyar jogforrásokban elismert alapjog. Tisztességes eljárás nélkül jogállamiság sem létezik.

Az alapjogot többek között az Emberi Jogok Európai Egyezmény (a továbbiakban: „EJEE”) 6. cikk (1) bekezdése, és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: „Charta”) 47. cikke is kodifikálja. A magyar jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése útján biztosítja ezen alapjogot.

Az Alaptörvény hatálybalépését követően az Alkotmánybíróság az egyik első döntésében (7/2013. (III. 1.) AB határozat; a továbbiakban: „Abh”) összefoglalta a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó követelményeket. E szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdésével azonosan rendelkezik, ezért irányadónak kell tekinteni a korábbi alkotmánybírói gyakorlatot is.

A nemzetközi és hazai gyakorlat által kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes eljáráshoz való jog alapvető és önmagán is túlmutató garanciális jelentőséggel bír a jogállamban.

A tisztelt Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze – mely indokolásának II.5. pontja szerint, „*olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes*” –, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] megerősített és továbbfejlesztett. A tisztelt Alkotmánybíróság a hivatkozott 14/2004. (V. 7.) AB határozat indokolásának III.B.3.1. pontja szerint, „*(...) A tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye*”.

A Közbenső Ítélet a tisztességes eljáráshoz való alapjog következő részjogosítványait sérti: az indokolt bírói döntéshez való jog, az önkényes jogalkalmazás tilalma és a törvényes bíróhoz való jog.

II.2.1.1. Az indokolt bírói döntéshez való jog

Az egyes eljárási törvények szerinti indokolási kötelezettség a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti és egyben a jogorvoslathoz való jog gyakorolhatóságának is értelemszerű előfeltétele.¹

Nem csupán az lehet alkotmányosértő, ha az eljáró bírónak felróható okból teljesen hiányzik az indokolás, hanem az is, ha az indokolás csupán formális, túl sematikus vagy nagyon általános: a felek nem tudják meg belőle, hogy melyek voltak a döntés melletti jogi érvek. Ez adott esetben elzárhatja előlük, de legalábbis jelentősen megnehezíti számukra a jogorvoslati joguk gyakorlását².

A valódi alkotmányjogi panasz bevezetése megteremtette a lehetőségét annak, hogy az Alkotmánybíróság a bírói döntések alkotmányosságának vizsgálata során a rendes bíróságok érvelésének minőségét, azaz az indokolások színvonalát is ellenőrizze. Erre alkotmányos alapot a jogállamiság követelménye, az emberi méltósághoz való jog és az ún. *fair trial* elv nyújt. A tisztelt Alkotmánybíróság az Abh-ban rögzítette, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az indokolt bírói döntéshez való jogot is. Ennek a jogosultságnak a tartalmát és terjedelmét a testület az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: „EJEB”) gyakorlatában kimunkált standardoknak megfelelően jelölte ki, azaz a strasbourgi fórum jogértelmezését tartotta irányadónak³, pontosabban követendő minimumnak.

Az EJEB szerint az EJEE 6. cikk 1. bekezdésében foglalt garanciák magukban foglalják a bíróságok azon kötelezettségét, hogy döntéseiket megfelelően megindokolják (H. kontra Belgium, § 53). Egy megindokolt döntés megmutatja a feleknek, hogy ügyüket valóban megtárgyalták. Ugyan a hazai bíróságoknak van bizonyos mérlegelési szabadságuk az érvek kiválasztása és a bizonyítékok befogadása tekintetében, de döntéseik indokolásával kötelesek igazolni lépéseiket (Suominen kontra Finnország, § 36). Az indokolásnak olyannak kell lennie, amely képessé teszi a feleket arra, hogy hatékonyan éljenek az esetelegesen rendelkezésükre álló fellebbezési lehetőséggel (Hirvisaari kontra Finnország, § 30 in fine). Az indokolási kötelezettség terjedelme változhat a döntés jellege szerint (Ruiz Torija kontra Spanyolország, § 29; Hiro Balani kontra Spanyolország, § 27), és csak az ügy körülményeinek fényében határozható meg. Azonban amikor egy fél beadványa döntő jelentőségű az eljárás kimenetele szempontjából, egyéni és kifejezett választ igényel (Ruiz Torija kontra Spanyolország, § 30; Hiro Balani kontra Spanyolország, § 28).⁴

A bíróságoknak ezért meg kell vizsgálniuk a következőket:

- a peres felek fő érveit (Buzescu kontra Románia, § 67; Donadze kontra Grúzia, § 35);
- az EJEE és Jegyzőkönyvei által biztosított jogokkal és szabadságokkal kapcsolatos előterjesztéseket – ezeket a nemzeti bíróságok kötelesek különös szigorúsággal és gondossággal megvizsgálni (Wagner és J.M.W.L. kontra Luxemburg, § 96).⁵

¹ A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II/III. (HVG-ORAC, 2018, 1-2146. o.)

² Bencze Máttyás – Kovács Ágnes: „Nem foghat helyt” – Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség teljesítéséről, <http://real.mtak.hu/101785/1/nemfoghathelyt.pdf> 2.o.

³ ugyanott 1.o.

⁴ „Kézikönyv a 6. cikkről. A tisztességes eljáráshoz való jog (polgári jogi ág)” (Az EJEB kiadványa), https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_HUN.pdf 237-242 sz. szám

⁵ ugyanott 243. sz. szám

A tisztességes eljárás fogalma azonban megköveteli, hogy a nemzeti bíróságok, amelyek szükséztől indokolják döntésüket – akár az alsóbb szintű bíróság indokolásának beemelésével, akár más módon –, valóban érintsék az eléjük tárt alapvető kérdéseket, és ne csak minden további nélkül helybenhagyják az alsóbb bíróság megállapításait (Helle kontra Finnország, § 60)⁶.

Az EJEE-vel párhuzamosan a Charta 47. cikke az EJEE 6. cikk 1. bekezdésével tartalmilag egyezően állapítja meg a tisztességes eljáráshoz való jogot.

A tisztelt Alkotmánybíróság az Abh. indokolásának [27] pontjában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által az Alkotmánnyal kapcsolatban korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők.

A tisztelt Alkotmánybíróság az Abh. indokolása [31] pontjában rögzíti, hogy

- az EJEB az indokolt bírói döntéshez való jogot az EJEE 6. cikkben foglalt tisztességes tárgyaláson való jog részeként tekinti;
- elképzelhető, hogy az indokolás lényeges kérdésre vonatkozó hiányos indokolása az EJEE 6. cikkben biztosított jog megsértését idézi elő;
- a [bírói] döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatról a határozatának indokolásában is számot adjon; továbbá
- az EJEB az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indoklás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosabb körülírt kérdését érinti-e.

A tisztelt Alkotmánybíróság az Abh. indokolása [32] pontjában kiemeli, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság – jelen esetben a felülvizsgálati fórumként eljáró Kúria – ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.

A tisztelt Alkotmánybíróság az Abh. indokolása [33] pontjában rögzíti, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárási szabályokkal [amelyek jelen ügyben az rPp. 221. §, 270. § (1) bekezdés és a 239. §-át érinti].

A tisztelt Alkotmánybíróság az Abh. indokolása [34] pontjában hangsúlyozza, hogy az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott

⁶ ugyanott 244-246. számszám

ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.

Jelen panasz tekintetében a fentieknek azért van jelentősége, mert a Közbenső Ítélet nem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, hogy

1. a Hitelszerződés mely pontja, melyik – a tényállás megvalósulásának időpontjában hatályos – jogszabály alapján érvénytelen, és ennek a pontnak az érvénytelensége miatt hat ki a teljes szerződés érvénytelenségére. Erre figyelemmel az érdemi döntés lényege marad indokolás nélkül;
2. miért nem vizsgálta és fogadta el Indítványozó azon érvelését, hogy a felülvizsgálati eljárásban nem lehet figyelembe venni olyan jogszabályhelyet, amelyet a Felülvizsgálati Kérelem nem jelölt meg (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.1.A és II.2.A pontok);
3. miért nem vizsgálta és fogadta el Indítványozó azon érvelését, hogy a Hitelszerződésben meghatározott kirovó pénznem nem általános szerződési feltétel, hanem egyedileg kitárgyalt szerződési tartalom (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2.B pont);
4. miért nem vizsgálta és fogadta el Indítványozó azon érvelését, hogy az rPtk. 209/B. § (6) bekezdésére és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: „EUB”) C-243/20. sz. határozatára tekintettel nem vizsgálható az rPtk. 209/B. § (1) bekezdése szerinti érvénytelenség (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2.C. pont, valamint 23-24. o.);
5. miért lépett túl a Felülvizsgálati Kérelem keretein (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2.D. pont);
6. miért nem vizsgálta és fogadta el Indítványozó azon érvelését, hogy a Hitelszerződés 1.1., 1.5., 1.7 és 6.3. pontjait, valamint a szóbeli tájékoztatást megtörténtét igazoló tanúvallomást együttesen kell értékelni (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2.D. pont);
7. miért nem részesültek a felperesek megfelelő tájékoztatásban, különös tekintettel arra, hogy a Kúria a saját, jogegységi panasztanácsban meghozott JPE határozatában maga által 16 alkalommal hivatkozott EUB C-227/18. számú végzés alapján a fogyasztónak adott tájékoztatásnak nem kell meghatározott szavakat, kifejezéseket vagy fordulatokat tartalmaznia, hanem annak összességében kell megfelelőnek lennie⁷ (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2. L. pont).
8. a Felperesek miért nem tudták volna felismerni a Hitelszerződésből eredő és általuk viselendő kockázat gazdasági következményeit⁸ (Felülvizsgálati Ellenkérelem II.2. O. pont 19-22. o.).

A Kúria nem ad számot arról, hogy az Indítványozó fenti, a jogvita lényegére vonatkozó releváns érveléseit hogyan értékelte.

Az alkotmányjogi érvelésünket azzal egészítjük ki, hogy a t. Alkotmánybíróság legújabb joggyakorlata is alátámasztja a lényegi kérdések megvizsgálásának és az indokolásban arról való számadásnak a kötelezettségét. Így például a 3328/2022. (VII. 21.) AB határozat [34] pontja szerint „Az előbbieken leírtak azonban nem jelentik azt, hogy az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt - józan észnek is megfelelő - jogszabályi célt figyelembe vevő jogértelmezés követelménye az adott jogszabályi rendelkezés normatartalmának valamely Alaptörvényben

⁷ Indítványozó nem a Kúria döntésének tartalmát vitatja jelen alkotmányjogi panaszban, hanem azt, hogy a t. Kúria miért nem oldotta fel megfelelő bírósági indokolással az Indítványozó részletes indokolást tartalmazó beadványa és a Közbenső Ítélet közötti ellentmondást.

⁸ Indítványozó itt sem a Kúria döntésének tartalmát vitatja jelen alkotmányjogi panaszban, hanem azt, hogy a t. Kúria miért nem oldotta fel megfelelő bírósági indokolással az Indítványozó részletes indokolást tartalmazó beadványa és a Közbenső Ítélet közötti ellentmondást.

biztosított joggal való érintettsége hiányában semmilyen tekintetben ne lehetne érvényesíthető az alkotmánybírói eljárás keretében. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jogból következően - az Alkotmánybíróság fent idézett joggyakorlatára, valamint az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel - elvárható, hogy ha egy bírósági eljárásban valamely fél az ügy érdeme szempontjából releváns jogszabályi rendelkezés értelmezése vonatkozásában a jogszabályi céljával, illetve ennek a józan észnek megfelelő voltával kapcsolatos érveket ad elő, akkor azokat a bíróság kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.” Azonos álláspont jelenik meg többek között 5/2022. (IV. 14.) AB határozat [66] pontjában is.

A fentiekből az következik, hogy a Kúria megsértve a tisztességes eljáráshoz való jogot érdemben nem bírálta el az elé tárt jogvitát, hiszen az Indítványozó lényeges érveléseit nem értékelte, tehát vélhetőleg nem is vizsgálta. Ezzel sérült az ügy előadásához és az effektív jogvédelemhez, a bírósághoz forduláshoz való jog is.

I.2.1.2. Az önkényes jogalkalmazás tilalma

Már önmagában az indokolás hiánya, azaz az, hogy a t. Kúria az Indítványozó részletes jogi indokolással ellátott jogvita lényegére vonatkozó releváns érvelését nem ismertette és azokra vonatkozóan állást sem foglalt, arra enged következtetni, hogy önkényesen járt el.

Ezen felül önkényesnek minősül az is, hogy az eredmény alátámasztása érdekében, a jogalkalmazás alapelveit is megsértően járt el a Kúria. A Közbenső Ítéletben ugyanis kifejezetten olyan jogszabállyal indokolja az általa képviselt jogértelmezést, amely a szerződéskötést több, mint négy évvel követően lépett csak hatályba. Az rPtk. csak 2009. május 22. napjától tartalmazza azt a rendelkezést, hogy „az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető” [rPtk. 209. § (4) bekezdés]. A szerződéskötéskor nem hatályos jogszabály alkalmazását azzal magyarázza az Ítélet [26] pontja, hogy a „2/2014. PJE határozat 1. pontjának indokolása kifejezetten azt az útmutatót adja, hogy annak kérdése, hogy az adott szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, illetve érthető-e, annak ellenére vizsgálható, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések túlnyomó többségét a Ptk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kötötték meg”. Ezzel azonban nem tesz mást, mint hogy jobb tudomása ellenére egy alaptörvény ellenes jogszabályt (jogegységi határozatot) alkalmaz, és visszaható hatályt tulajdonít egy későbbi jogszabálynak.

A Közbenső Ítélettel elbírált szerződést megkötő felek annak a jogi helyzetnek megfelelően jártak el, amely előttük a szerződéskötéskor ismert volt. Magatartásukat értelemszerűen nem befolyásolhatták olyan jogi normák, amelyek csak évekkel később váltak a jogrendszer részévé. A 2004-es szerződéskötéskor is irányadó volt az a jogtétel, hogy egy szerződés érvénytelenségét a megkötésekor tényállás és az akkor hatályos jogszabályok alapján kell megítélni.

A fenti alkotmányjogi érvelésünket azzal egészítjük ki, hogy a t. Alkotmánybíróság már több határozatában foglalkozott az úgynevezett visszamenő hatályú jogalkalmazás problémájával. A 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat egyrészt megerősítette, hogy a normának minősülő jogegységi határozatok a t. Alkotmánybíróság által felülvizsgálhatóak (indokolás [59] pont). Másrészt a korábbi joggyakorlatára utalva a t. Alkotmánybíróság megerősítette itt is, hogy „a jogalkalmazás visszaható hatályának az alaptörvény-ellenességét az alapozhatja meg, ha a jogalkalmazó a jogvitára okot adó eseménykor még nem létező - vagy nem hatályos - előírás

alapján bírálta el az előtte folyamatban volt ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]-[16]}. Ez esetben, tehát lényegében arról van szó, hogy a jogalkalmazó olyan jogi normát alkalmazott az ügyben, amelyet nem vehetett volna figyelembe, és az értelmezett norma személyi hatálya alá tartozó jogalanyok - a jogvitára okot adó eseménykor - nem igazíthatták cselekményeiket ahhoz a jogértelmezéshez, amely alapján a jogalkalmazó a jogvitát elbírálta". A 3249/2021. (VI. 11.) AB határozatból is egyértelmű, hogy az ilyen jogalkalmazás sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát (indokolás [33] pont). Az ilyen jogalkalmazással a bíróság kilép az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezési keretből és ezáltal döntése önkényessé válik (lásd pl. 23/2018. (XII. 28.) AB határozat [28] pont).

Azzal, hogy a Kúria egy később hatályba lépett jogi előírást alkalmazott a Közbenső Ítéletben tartalmilag félretette (illetve kibővítette és ezzel az értelmét megváltoztatta) a szerződéskötéskör hatályos jogot és az álláspontja szerint helyes későbbi jogszabállyal – gyakorlatilag jogot alkotva – kiegészítette azt. Sem a PJE, sem a Közbenső Ítélet nem adja azonban magyarázatát, hogy mi az a kényszerítő szükség, ami egy ilyen kivételes lépést megalapozna. A lenti II.2.1.3. és II.2.2. pontokban bemutatjuk, hogy a PJE rendelkezése, amely a rPtk. 2009. május 22. napjától hatályos rendelkezését a hatálybalépését megelőzően létrejött tényállásokra (szerződéskötésekre) is alkalmazta, miért nélkülözi a szükséges jogi alapokat.

Az önkényesség keretében itt csak arra utalunk, hogy az állandó alkotmánybírói joggyakorlat úgy foglal állást, hogy „Az a bírói ítélet ugyanis, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel (Abh., Indokolás [60]). Ilyen esetekben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének nyilvánvaló sérelmére tekintettel a támadott bírói döntést megsemmisíti” (16/2021. (V. 13.) AB határozat [33] pont).

A jogalkalmazói önkény a többszörös Alaptörvény sértés miatt jelen esetben alkotmányossági sérelmet okoz, mert (i) figyelmen kívül hagyja a jogszabályok kötelező erejét (Alaptörvény R) cikk (2) bekezdés, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2. § (2) bekezdés; lásd 20/2017. (VII. 18.) AB határozat [28] pont), (ii) a visszaható jogalkalmazás sérti a jogbiztonságot (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés; lásd pl. 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat [37] pont), és (iii) a szuverén hazai jogot indokolás nélkül módosítja a szűken értelmezendő uniós joggal szemben (Alaptörvény E) cikk (2) és (3) bekezdések; lásd pl. 16/2021. (V. 13.) AB határozat [30] és következő pontok), valamint (iv) a jogegységi határozat normatív jellege miatt a jogértelmezés nem csak az egyes egyedi ügyet érinti, továbbá (v) jogértelmezése által a Kúria az Alaptörvény szerinti funkciójával összeegyeztethetetlen jogalkotást végez, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét is (24/2020. (X. 15.) AB határozat [23] pont). A fentiek miatt nem lehet azt állítani, hogy a megfelelő indokolás nélküli PJE-t megfelelő indokolás nélkül alkalmazó Közbenső Ítélet szerinti jogértelmezés „csupán egyszerű” jogszabálysértésnek minősül. Annál kevésbé állítható ez, hogy a rPtk. szerződéskötéskör hatályos rendelkezései egyértelműek voltak és alkalmazásuk során nem hagytak a bírói mérlegelésnek teret (vö. 29/2021. (XI. 10.) AB határozat [30] pont). **A fentiekből az következik, hogy a Kúria a tisztességes eljáráshoz való jogot megsértve önkényesen visszamenőleges hatállyal alkalmazta a jogot, amivel kilépett az alkotmányos normaértelmezés keretéből. „Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.” (20/2017. (VII. 18.) AB határozat [23] pont).**

II.2.1.3. A törvényes bíróhoz való jog

A tisztelt Alkotmánybíróságnak a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatának indokolásának [32] bekezdése szerint, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. A tisztelt Alkotmánybíróság értelmezésében „[a] törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bíróság járjon el”. Ezt az alkotmányos elvet a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: „**Bszi.**”) az Első Részének "Alapelvek" elnevezésű I. fejezetében között úgy fogalmazza meg, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától [8. § (1) bekezdése]. Ezen túlmenően a Bszi. ismeri a törvény által rendelt bíró fogalmát, aki pedig az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró [8. § (2) bekezdés].

Ugyanakkor a törvény által létrehozottság nem csak a bírósági szervezetet létrehozó és a hatáskörüket, illetékességüket szabályozó törvényeket jelenti, hanem a nemzeti jog minden olyan – akár belső ügyviteli – rendelkezését, amelynek megsértése szabálytalanná teszi egy bírónak az ügy elintézésben való közreműködését.⁹

A törvényes bírótól való elvonásra vonatkozó panaszunk arra vonatkozik, hogy a Kúria hatáskörét túllépve értelmezte (tévesen) az Irányelvet, amelynek kötelező erejű értelmezésére kizárólag az EUB rendelkezik hatáskörrel az EUSZ 19. cikk (3) bekezdése, illetve az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés az EUMSZ 267. cikk első bekezdés b) pontja alapján. Az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése az előzetes döntéshozatali kérelem előterjesztését a Kúriának kötelezővé is teszi.

Az Indítványozó álláspontja szerint a Kúria a Közbenső Ítéletben az EUB hatáskörének elvonásával az Indítványozót elvonta törvényes bírójától, az EUB-tól és ezzel megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.

Az Indítványozó nem vitatja, hogy a t. Kúria is élhet a hazai jog úgynevezett „irányelv-konform” értelmezésének lehetőségével. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha az adott irányelv tagállami jogba való átültetése hibában szenved, amelyet – az uniós jog elsőbbségére figyelemmel – a bírósági rendszernek kell korrigálnia. Ilyen korrekciós szükséghelyzet azonban az Irányelv tekintetében nem merült fel, azaz a t. Kúria szükségtelenül és indokolatlanul bírálta felül a törvényalkotó tudatos döntését.

A Közbenső Ítélet kifejezetten olyan jogszabállyal indokolja az általa képviselt jogértelmezést¹⁰, amely a szerződéskötést több, mint négy évvel követően lépett csak hatályba. Az rPtk. csak 2009. május 22. napjától tartalmazza azt a szabályt, hogy „*az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető*” [rPtk. 209. § (4) bekezdés].

A szerződéskötéskor nem hatályos jogszabály alkalmazását azzal magyarázza a Közbenső Ítélet [26] pontja, hogy a „*2/2014. PJE határozat 1. pontjának indokolása kifejezetten azt az útmutatót adja, hogy annak kérdése, hogy az adott szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, illetve érthető-e, annak ellenére vizsgálható, hogy a deviza alapú fogyasztói*

⁹ F. Rozsnai Krisztina – Koósné Mohácsi Barbara: Az emberi jogok Európai Egyezményének Kommentárja (szerk. Sonnenvend Pál és Bodnár Eszter); 121. o.; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.; Budapest (2021).

¹⁰ Azaz azt, hogy a szerződés árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezései már önmagában azért tisztességtelenek, mert nem felelnek meg az egyértelműség és érthetőség elvárásának, és ezért a tisztességtelenség rPtk. szerződéskötéskor hatályos 209/B. § (3) bekezdése szerinti komplex vizsgálatát nem is kell elvégezni.

*kölcsönszerződések túlnyomó többségét a Ptk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kötötték meg*¹¹.

Ahogy azonban az új rendelkezést a rPtk-ba behozó Módosító Jogszabály tervezetének I §-hoz fűzött indokolásából egyértelmű, a beiktatott szabály korábbi hiánya a jogalkotásra egyedül legitimált Országgyűlés tudatos döntése volt.

A jogszabálymódosításra az Európai Közösségek Bizottsága kifejezett kérésére került sor. Az Irányelv azonban nem tartalmaz olyan szabályt, amelynek a kodifikálását a Bizottság kérte, illetve amelyet a t. Kúria kiolvasni vél az Irányelvből:

Az Irányelv két cikke foglalkozik a világosság és érthetőség kérdésével. A 2009. évi XXXI. törvény tervezetének indokolásában hivatkozott 5. cikk egy értelmezési szabályt tartalmaz és egyáltalán nem utal arra, hogy a világosság és érthetőség sérelme automatikusan a kikötés tisztességtelenségéhez vezet. A világosság és érthetőség hiánya sokkal inkább azzal a jogkövetkezésménnyel jár, hogy a kétséges értelmű feltétel értelmezése során „*a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó*”.

A világosság és érthetőség elvárása az Irányelv 4. cikkében is megjelenik. Itt az a funkciója, hogy a nem világosan és érthetően megfogalmazott kikötések esetén lehetővé tegye a tisztességesség vizsgálatát „*a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására*”, valamint „*az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással*” kapcsolatban is, amely szerződési megállapodások egyébként fő szabály szerint nem képezhetik tisztességtelenségi vizsgálat tárgyát. A deviza alapú hitelszerződések esetén a 4. cikk (2) bekezdésén alapuló tagállami szabályozás – jelen tényállás esetén a rPtk. 209/B. § (5) bekezdése – teszi lehetővé az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó – a szerződés elsődleges tárgya körébe tartozó – szerződési kikötések tagállami bíróságok általi vizsgálatát¹². A magyar jogszabályok értelmezése során az Alaptörvény 28. cikk harmadik mondata szerint a bíróságoknak abból kell kiindulniuk, hogy azok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Nem belátható, hogy ezt az elvet az uniós jog alkalmazása során miért ne kellene megfelelően alkalmazni. Ha azonban így járunk el, akkor azt kell megállapítani, hogy egy, a világosság és érthetőség hiánya, valamint a tisztességtelenség fennállta közötti automatizmus jogszabályszövegből való kiolvasása nem csak *contra legem*, hanem észszerűtlen értelmezése is lenne az Irányelvnek. Amennyiben ugyanis az uniós jogalkotó célja az lett volna, hogy a világosság és érthetőség hiánya a szerződési főszolgáltatás körében is a szerződési kikötés tisztességtelenségéhez vezessen, akkor nem azt a kétlépcsős szabályt fogadta volna el az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésében, hogy a világos és érthető megfogalmazás hiánya a kikötés 3. cikk (1) bekezdése szerinti értékelés elvégzését teszi lehetővé. Az Irányelv szövegében még a főszolgáltatást meghatározó szerződéses rendelkezéseken kívüli körben sincs egy automatizmus a világosság és érthetőség hiánya, valamint a tisztességtelenség között, úgyhogy egy ilyen összefüggés a 4. cikk (2) bekezdése szerinti kivételkörben végképp nem feltételezhető.

¹¹ A teljesség kedvéért tisztelettel megjegyezzük, hogy az indoklás ezen része irreleváns, hiszen nem az volt a kérdés, hogy vizsgálható-e a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezésének, mint a szerződés EUB C-26/13. sz. ítélete szerint főszolgáltatásnak minősülő rendelkezésének világossága és érthetősége, hiszen ez a szerződéskötéskor hatályos jogszabályból egyértelműen következett (rPtk. 209/B. § (5) bekezdés). Az indokolásban sokkal inkább arra kellett volna magyarázatot adnia a Kúriának, hogy miért tekinti – az általa meg sem jelölt – szerződéses rendelkezést automatikusan tisztességtelennek, ha az egyértelműség és érthetőség hiányát megállapította. A hatályos jog ebben az esetben ugyanis csak megnyitotta az utat a tisztességtelenség vizsgálata előtt. Az automatikus jogkövetkezésményt a jogalkotó csak a szerződéskötést öt évvel követően vezette be.

¹² Amennyiben azok egyáltalán az Irányelv hatálya alá tartoznak; lásd a C-243/20. sz. ügyben született határozat.

Az EUB-nak nincs az Irányelv 4. és 5. cikkeivel kapcsolatban született olyan döntése, amely egy automatizmust vezetne be a világosság és érthetőség sérelme, valamint a tisztességtelenség megállapítása között az Irányelv rendelkezései alapján¹³. A Bizottságnak az Irányelv értelmezésére és alkalmazására kiadott „2019/C 323/04” számú iránymutatása¹⁴ (a továbbiakban: „**Iránymutatás**”) sem utal ilyen jogértelmezésre.

Az EUB joggyakorlata alapján önmagában a világosság és érthetőség követelményének megsértése nem elégedő a tisztességtelenség megállapításához, ahhoz a tagállami jogszabályban az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése szerint rögzített valamennyi tényállási elem fennállása is szükséges (EUB C-38/17. sz. ítélet 37. pont, C-621/17. sz. ítélet 49. pont).

A hivatkozott, magyar devizahitelezésre vonatkozó, és a jelen üggyel azonosan 2009. május 22. napját megelőző tényállásokkal kapcsolatban, a 2/2014 PJE meghozatalát követően született C-38/17. sz. ítélet¹⁵ és C-621/17. sz. ítélet¹⁶ egyértelműen arra utalnak, hogy a szerződés elsődleges tárgya körében a világosság és érthetőség hiánya csupán megnyitja az utat a tisztességesség Irányelv 3. cikk (1) bekezdése szerinti tényállási elemeinek vizsgálata előtt, azaz a főszolgáltatás nem világos és érthető meghatározása esetén vizsgálni kell, hogy az általános szerződési feltétel szerinti kikötés a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára. Az ítéletekben nincs utalás arra, hogy a tényállási elemek fennálltának vizsgálata alól mentesítene, ha a főszolgáltatás megfogalmazása nem volt világos és érthető. Nincs olyan újabb EUB határozat, amely ezzel a joggyakorlattal ellenkező tartalmú lenne.

Az EUB joggyakorlatát feldolgozó Iránymutatás a 3.4.6. pontja az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése és a 3. cikk (1) bekezdése összefüggésével kapcsolatban a következő következtetésre jut: *„A tisztességtelen szerződési feltételekről szóló irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az átláthatóság hiánya nem jelenti automatikusan azt, hogy egy adott szerződési feltétel tisztességtelen jellegű. Ez azt jelenti, hogy annak megállapítása után, hogy a 4. cikk (2) bekezdésének hatálya alá tartozó szerződési feltétel „megfogalmazása nem világos és érthető”, tisztességtelen jellegének értékelését rendszerint továbbra is el kell végezni a 3. cikk (1) bekezdése szerinti kritériumok alapján.”*

Az uniós jog szerint tehát nem létezik olyan jogtétel, hogy egy főszolgáltatás körébe tartozó szerződési feltétel világosságának és érthetőségének hiánya egyben a kikötés tisztességtelenségét is jelenti.

Nem vitatjuk a Közbenő Ítélet azon megállapítását, hogy az Irányelv 8. cikkére figyelemmel a tagállami jogalkotó az Irányelvben foglaltaknál szigorúbb szabályokat is előírhat a

¹³ Sőt már a C-472/10. sz. „Invitel” ügyben született ítélet 28. pontjából az vezethető le, hogy a világosság és érthetőség hiánya nem jelent automatikus tisztességtelenséget, hanem a szempontok egyike lehet a tisztességtelen jelleg értékelése során.

¹⁴ Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-ontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-ontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC0927(01)&from=HU)

¹⁵ Indokolás 37. pont: „Másodszor, ha a fenti vizsgálat végén előtűnik, hogy az árfolyam meghatározására vonatkozó feltétel nem került a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében világosan és érthetően megfogalmazásra, az érintett szerződést csak akkor kell semmisnek tekinteni, ha egyrészt megállapítható, hogy az említett feltétel ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelen, másrészt pedig a szerződés ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján e feltétel kihagyásával nem teljesíthető.”

¹⁶ Indokolás 49. pont: Így a szerződési feltételnek a 93/13 irányelv 5. cikke által megkövetelt átlátható jellege az egyikét képezi azoknak a tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni a feltétel tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által az ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint elvégzendő értékelése keretében. Ezen értékelés során a kérdést előterjesztő bíróságnak az eljárás valamennyi körülményére tekintettel meg kell vizsgálnia először a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és másodszor az ezen utóbbi rendelkezés értelmében vett, a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriuciu és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 56. pont).

fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek tisztességtelenségével kapcsolatban, de a magyar jogalkotó tudatosan nem vezetett be – legalábbis a Közbenső Ítélettel elbírált tényállás idején – szigorúbb szabályokat.

A Hitelszerződés megkötésekor hazánkban tehát szigorúbb jogszabály – a jogalkotó tudatos döntése alapján – nem volt hatályban. A jogalkotó ezen döntése a fentiek szerint – az Irányelv szövegének és az EUB joggyakorlatának vizsgálata alapján megállapíthatóan – nem állt ellentétben az Irányelv rendelkezéseivel, tehát azt a joggyakorlat nem bírálhatja felül még az „irányelv-konform” jogértelmezés lehetőségére hivatkozással sem.

A t. Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban a 16/2021. (V. 13.) AB határozatának [32] pontjában már egyértelműen kimondta, hogy „még abban az esetben is, ha valamely egyedi ügyben az uniós jogi érintettség megállapítható, a magyar jog szabályának félretételére kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha (figyelemmel egyfelől az uniós jogból fakadó közvetett hatály elvére, másfelől pedig az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó értelmezési kötelezettségre) a magyar jog kérdéses szabályának nem tulajdonítható olyan értelmezés, mely az Alaptörvénnyel és az uniós jog rendelkezéseivel egyaránt összhangban áll. Tekintettel arra, hogy a hatályos magyar jog félretétele mindig kivételes, ultima ratio jellegű és az adott ügy egyedi körülményeitől függ, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése minden esetben azt az eljárási követelményt támasztja a bírósággal szemben, hogy részletesen megindokolja azon jogi álláspontját, hogy a hatályos magyar jogszabályi rendelkezés félretételére és helyette az uniós jog alkalmazására a konkrét, egyedi ügyben miért kellett sort keríteni. Az uniós jog alapulvételével és a hatályos magyar jog félretételével meghozott bírói döntés csak ebben az esetben felel meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményének, továbbá az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, E) cikk (2) és (3) bekezdéseinek, valamint az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdéseinek, melyek közül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot fogalmaz meg”. A Kúria sem a PJE-ben, sem a Közbenső Ítéletben nem indokolja meg érdemben, hogy miért nem alkalmazza az erre legitimált jogalkotó Országgyűlés által alkotott jogot, sőt jogértelmezésének contra legem jellegét a PJE-ben el is ismeri. A contra legem jogértelmezés azonban a tisztességes eljárás sérelmét jelenti (3164/2019. (VII. 10.) AB határozat [38] pont).

Ahogy arra a Közbenső Ítélet indokolásának [20] pontja utal is, az EUB álláspontja szerint a tagállami legfelsőbb bíróságok ítélezési gyakorlata nem tartozik a 8. cikk szerinti szigorúbb nemzeti rendelkezések közé (C-96/16. és C-94/17. sz. egyesített ügyekben született határozata indokolásának 69. pontja). Az uniós jog szerint Magyarországot, mint az Irányelv címzettjét megillető jogosítványok gyakorlására a magyar alkotmányos szabályozás szerint sem a bíróságok, hanem az Országgyűlés jogosult.

A fentieket a t. Alkotmánybíróság felhívására az alábbiakkal egészítjük ki: A t. Főtitkár úr helyesen utal a 26/2020. (XII.2.) AB határozatban rögzítettekre. Az ott írtakkal kapcsolatban tisztelettel utalnánk arra, hogy nem tekintjük véletlennek, hogy a határozat [31] pontjában említett külföldi alkotmánybírósági joggyakorlat elismeri, hogy uniós jogi kérdésekben, főleg, ha az érintett bíróságot előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége terheli, az EUB törvényes bírónak minősül. Ennek elismeréséből pedig nem következhet más, mint az, hogy nem lehet kizárni annak lehetőségét, hogy az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálja, hogy adott esetben sérült-e ez az alapjog. A vizsgálat lehetőségének elvi kizárása nem csak korlátozná, hanem kiüresítené a fél bírósághoz forduláshoz való jogát. Példáúe a német Alkotmánybíróság is szakjogi kérdésnek tartja az előzetes döntéshozatal kezdeményezéséről

való döntést, de annak felülvizsgálatát ennek ellenére elvégzi. Olyan esetben, amikor egy kérdésben az EUB-nak nincs kialakult gyakorlata („Unvollständigkeite der Rechtsprechung”) elvárja az eljáró bíróságtól, hogy az EUB joggyakorlatának érdemi kiértékelése után hozza meg a saját döntését. Ezen döntés képviselhetőségét az Alkotmánybíróság felülvizsgálja (pl. BverfG 2017. október 6., 2 BvR 987/16 9. pont; 2011. július 19., 1 BvR 1916/09 98. pont) és amennyiben nem találja a döntést képviselhetőnek, akkor megállapítja a törvényes bíróhoz való jog sérelmét.

Amennyiben a t. Kúria – az Irányelv szövegével és EUB joggyakorlattal egyébként alá nem támasztható – álláspontja az, hogy a 2009. május 22-t megelőző magyar jog ellentétes volt az Irányelvvvel, akkor hivatalból előzetes döntéshozatali eljárást kellett volna kezdeményeznie, hogy a kérdés – uniós jogi aktus értelmezése – eldöntésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező törvényes bíró, azaz az EUB hozhasson döntést. Ennek elmulasztásával a Kúria az Indítványozót elvonta a törvényes bírójától.

II.2.2. A PJE megjelölt rendelkezései alaptörvény-ellenességének indokolása

Az Alaptörvénybe ütköző jogszabály (itt: PJE) alkalmazása az Alaptörvény 28. cikkének megsértésén keresztül sérti a fél tisztességes eljáráshoz való alapjogát (XXVIII. cikk (1) bekezdés). Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint alkalmazott norma alaptörvény-ellenessége akár a B) cikk (1) bekezdés sérelméből is következhet, azaz a norma alaptörvény-ellenességének nem kell szükségszerűen egy alapjog megsértéséből fakadnia. Az Abtv. 25. § szerint a bírónak az Alaptörvénybe ütköző norma alkalmazásának szükségessége esetén kezdeményeznie kell az Alkotmánybíróságnál az alaptörvény-ellenesség megállapítását, és az alaptörvény-ellenes norma alkalmazásának kizárását (16/2021. (V. 13.) AB határozat [34] pont).

Az Indítványozó álláspontja szerint, a Kúria által megalkotott PJE a jelen alkotmányjogi panaszban foglalt második kérelemben meghatározott körben azért alaptörvény-ellenes, mert a Kúria a jelen alkotmányjogi panasz fenti II.2.1.3. alpontjában kifejtettek alapján a hatáskörét túllépve az Irányelv jogellenes értelmezése során olyan hozzáadott tartalmat tulajdonított a PJE megalkotásával a 2009. május 22. napját megelőzően keletkezett szerződések értelmezésére, amely a törvényalkotó Országgyűlés döntésével ellentétes.

A jogegységi határozat az Abtv. 26. § (1) bekezdés szempontjából jogszabálynak minősül. A t. Alkotmánybíróság joggyakorlata már több esetben is megállapította jogegységi határozatok esetében az alaptörvény-ellenességet [2/2016 (II. 8.) AB határozat, 1/2020. (I.2.) AB határozat]. A fentiekre tekintettel az Indítványozó a PJE alábbi részeinek alaptörvény-ellenességét állítja: A PJE rendelkező része I. pontjának alább aláhúzással és kivastagítással jelölt részét:

„1. A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot - a kedvezőbb kamatmérték ellenében - korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszoolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható.

*E rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható **és állapítható meg**, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó (a továbbiakban: fogyasztó) számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető.*

Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázatot nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó

rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen."

Alaptörvény ellenes a PJE indokolása III. pontjának 1. alpontjának 4. és 5. bekezdése:

„Az, hogy az adott szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, ill. érthető-e, annak ellenére vizsgálható, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések túlnyomó többségét a Ptk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kötötték meg. A 2009. május 22-től hatályos hivatkozott módosítással ugyanis a szerződéskötések idején az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Társulási Megállapodás, illetve az Európai Unióhoz való csatlakozás folytán már Magyarországon is irányadó Irányelv rendelkezései kerültek átültetésre. A módosított szabályozás épp az Irányelv rendelkezéseire tekintettel a Ptk. 209. § (4) bekezdéseként egy olyan rendelkezést iktatott be, mely szerint: "az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető".

Az Európai Unió Bírósága által a C-26/13. számú ítéletben kifejtettekben is következően a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és amennyire csak lehetséges, az adott területen alkalmazandó irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az Irányelv által követett céllal összhangban álló eredményre jusson, kivéve, ha az contra legem jogértelmezéshez vezetne (64. és 65. pontjai). Tekintve, hogy a magyar jog egyetlen 2009. május 22-e előtti szabályából sem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett Irányelv érthetőségre, világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni."

A t. Kúria a PJE fent kiemelt részében a hatáskörét túllépve az alaptörvény-ellenesen elvonta a jogalkotó hatáskörét és értelmezésével olyan alaptörvény-ellenes jogi környezetet teremtett, amelyben szerződéseknek egy jó meghatározható körében (a 2009. május 22. napját megelőzően keletkezett deviza alapú kölcsönszerződések) egy, a szerződések idején nem létező jogszabályra hivatkozva kerülnek elbírálásra. A Kúria nem indokolta, hogy miért beszél nem megfelelően átültetett Irányelvről, milyen jogi érv alapján tekinti a 2009. május 21-i előtti magyar jogot uniós jogba ütközőnek. Ezzel kapcsolatban sem az Irányelv megfelelő elemzését nem végzi el, sem nem hivatkozik az álláspontját alátámasztó EUB ítéletre.

Az irányelvek – így az Irányelv is – az elérendő célokat tekintve kötelezőek a címzett tagállam (vagy tagállamok, illetve az összes tagállam) számára, a célkitűzések megvalósításának formáját és eszközeit azonban a tagállamok választhatják meg¹⁷. A nemzeti jogalkotónak „nemzeti végrehajtási intézkedést” kell elfogadnia, amellyel a nemzeti jogszabályokat az irányelvekben megállapított célkitűzésekhez igazítja. Az egyes polgárokat fő szabály szerint csak olyan tartalommal és akkortól illetik meg a jogok, illetve terhelik a kötelezettségek, amilyen tartalommal és miután a tagállami jogalkotó az adott irányelvet a hazai jogba átvette. A tagállamok a nemzeti jogba való átültetés tekintetében jellemzően bizonyos mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, amely lehetővé teszi a nemzeti sajátosságok figyelembevételét. Az átültetést az irányelvben megállapított határidőn belül kell végrehajtani. Az irányelvek átültetésekor a tagállamoknak az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdésében említett lojális együttműködés elve szerint biztosítaniuk kell az uniós jog hatékony érvényesülését.

¹⁷ EUMSZ 288. cikk 3. fordulat: „Az irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.”

Az irányelvek tehát főszabályként az EUMSZ. 288. cikkének 3. fordulata alapján nem alkalmazandók közvetlenül, az irányelv címzettje a tagállam, aki saját hatáskörében ülteti át az irányelv tartalmát a tagállami nemzeti jogba¹⁸.

Magyarország jogállam, ahol az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése szerint „*A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik*”. Az Országgyűlés az Alaptörvény I. cikk (2) bekezdésének b) pontjában úgy határozott, hogy „*Az Országgyűlés (...) törvényeket alkot*”, amelyre tekintettel a törvényi szintű jogalkotásra kizárólag az Országgyűlés rendelkezik hatáskörrel, míg az Alaptörvény 25. cikkének (1) bekezdése szerint, „*a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el; a legfőbb bírósági szerv a Kúria*”, amely alapján a bíróságok hatásköre az igazságszolgáltatási hatáskörre terjed ki. Az Alaptörvény 28. cikkéből egyértelmű, hogy a bíróságok csak értelmezik a jogot, de jogot nem alkothatnak.

Az Alaptörvény 25. cikk (1) és (3) bekezdése alapján a jogegységi határozat – így a PJE – nem lehet ellentétes jogszabály tartalmával, pusztán annak több, lehetséges értelmezése közül jelölhet ki azt, amelyiket a bíróságoknak kötelezően alkalmazni kell. Ezzel kapcsolatban a tisztelt Alkotmánybíróság a 9/2017. (VII. 18.) AB határozatába foglalt indokolásának [27] pontjában akként foglalt állást, miszerint, „*a jogegységi határozat – a bíróságokra nézve általánosan kötelező erejéből fakadóan normatív jellegére is – bírói döntés. A bírói döntés előtt azonban – ahogyan forrásból, a bírói hatalomból eredően következik – korlát áll. Ez pedig nem más, mint az a – történeti alkotmányunk vívmányának is tekinthető – töretlen jogértelmezési axióma, amely a bírói döntést a törvény alá rendeli, és amely felfogás a több mint 1000 éves alkotmánytörténetünkben – a diktatúrák időszakait leszámítva – töretlenül érvényesült. Erre utal például a bírói hatalom gyakorlásából szóló 1869. évi IV. törvénycikk is, amely szerint a törvények érvényét a bíró nem vonhatja kétségbe*”; továbbá a [29] bekezdése szerint, „*a jogértelmezésre – akár az adott jogvitához kötődően, akár, mint jelen esetben a tartós jogalkalmazási gyakorlat egységének biztosítására irányulóan – csak a jogi szabályozás keretei között kerülhet sor. A bírói hatalom tehát alapvetően és közvetlenül nem veheti át a jogalkotás funkcióját egyik – hatalommegosztás rendjében feljogosított – szervtől sem*”.

Egy jogegységi határozat tehát kizárólag olyan normatartalmat állapíthat meg, amely magából az értelmezett jogszabályból a jogértelmezés valamely módszerével levezethető. Az Indítványozó álláspontja szerint, a Kúria olyan normatartalmat tulajdonít az Irányelvnek, amely sem annak szövegéből, sem az azt értelmezni hivatott EUB valamely döntéséből, sem pedig a hazai jogalkotó bármely döntéséből nem vezethető le.

A fentiek alapján a PJE-re vonatkozóan megállapítható, hogy

- (i) az Irányelv átültetésére hatáskörrel rendelkező állami szerv az Országgyűlés,
- (ii) az Irányelvet az Országgyűlés már az 1997. évi CXLIX. törvénnyel átültette,
- (iii) a rPtk. vonatkozó szabályait az Országgyűlés 2009. május 22-vel módosította,
- (iv) az EUB soha nem rendelkezett akként, hogy 2009. május 22-t megelőzően a rPtk. nem felelt volna meg az Irányelvben foglalt céloknak;
- (v) ennek ellenkezőjét a magyar bíróságok nem állíthatják, mert az Irányelv értelmezésére az EUB bír hatáskörrel.

Összefoglalva tehát a Kúria a PJE által olyan visszamenőlegesen alkalmazandónak rendelt normatartalmat alkotott, amelyre jogalkotói szándék nem létezett. A Kúria előzetes döntéshozatal kezdeményezése nélkül értelmezte az Irányelvet, amelynek kizárólagos értelmezésére az EUB jogosult. A Kúria jogi szükség nélkül tette félre a szerződéskötéskor hatályos magyar jogot és egészítette ki azt az álláspontja szerinti

¹⁸ Az irányelvek – kivételes – közvetlen hatályának itt nem irányadó ismertetésétől eltekintünk.

tarzalmú uniós joggal. Az uniós jog – a fenntartott szuverenitás, illetve a hatáskör-átruházás (EUSZ 4. cikk (1) bekezdés és 5. cikk (2) bekezdés) elve alapján – szűken értelmezendő, így a szuverén magyar jogalkotó által alkotott jog uniós jogra alapított félretételét, vagy kiegészítését a bíróságnak érdemben meg kellett volna indokolnia.

A fentiek kiegészítéseként hivatkozunk a t. Alkotmánybíróság 16/2021. (V. 13.) AB határozatban megjelenő álláspontjára, amely szerint *„még abban az esetben is, ha valamely egyedi ügyben az uniós jogi érintettség megállapítható, a magyar jog szabályának félretételére kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha (figyelemmel egyfelől az uniós jogból fakadó közvetett hatály elvére, másfelől pedig az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó értelmezési kötelezettségre) a magyar jog kérdéses szabályának nem tulajdonítható olyan értelmezés, mely az Alaptörvénnyel és az uniós jog rendelkezéseivel egyaránt összhangban áll. Tekintettel arra, hogy a hatályos magyar jog félretétele mindig kivételes, ultima ratio jellegű és az adott ügy egyedi körülményeitől függ, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése minden esetben azt az eljárási követelményt támasztja a bírósággal szemben, hogy részletesen megindokolja azon jogi álláspontját, hogy a hatályos magyar jogszabályi rendelkezés félretételére és helyette az uniós jog alkalmazására a konkrét, egyedi ügyben miért kellett sort keríteni. Az uniós jog alapulvételével és a hatályos magyar jog félretételével meghozott bírói döntés csak ebben az esetben felel meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményének, továbbá az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, E) cikk (2) és (3) bekezdéseinek, valamint az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdéseinek, melyek közül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot fogalmaz meg”* (indokolás [32] pont). Újra kiemeljük, hogy a t. Kúria sem a PJE-t, sem a Közbenső Ítéletet nem indokolta meg megfelelően.

A fentiekre tekintettel Indítványozó azt az álláspontot képviseli, hogy mind az Abtv. 26. §-ra, mind a 27. §-ra alapított panaszja alkotmányjogi jelentőségű kérdést is felvet. Mindenképpen felveti az alaptörvény-ellenesség kételyét az a jogértelmezés, hogy már a rPtk. Módosító Jogsabály általi módosítását megelőzően alkalmazandó a szerződés szerinti főszolgáltatásra a rPtk. 2009. május 22-től hatályos azon rendelkezése, hogy *„az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető”* (rPtk. 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdése). Érdemi alkotmányjogi vizsgálatot igényel annak megállapítása, hogy a Közbenső Ítélet meghozatalával és a PJE alkalmazásával a Kúria az Alaptörvény 28. cikke által megjelölt jogértelmezési tartományt elhagyta-e, és ezzel az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való alapjogát megsértette-e.

A fentiekre figyelemmel az Abtv. 29. § szerinti befogadási feltételek fennállnak.

III. Egyéb nyilatkozatok és melléletek

III.1. Indítványozó a Közbenső Ítélettel kapcsolatban jogegységi panaszt nyújtott be. A Kúria a Közbenső Ítélettel szemben benyújtott jogegységi panaszt az I/8. alatt csatolt határozatával befogadta. A Kúria joggyakorlata szerint a jogegységi eljárásban az Alkotmánybíróság elé tartozó kérdések vizsgálatára nem kerül sor (Jpe.II.60.002/2021/7. szám [29] pont). Erre figyelemmel a jogegységi panasz eljárás és a jelen alkotmányjogi panasz eljárás tárgyainak eltérése miatt a két eljárás párhuzamos lefolytatásának nincs akadálya. Az Indítványozó nem kezdeményezte a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését, de kérni fogja az összszerszerűség tekintetében a Fővárosi

Törvényszék előtt 37.G.41276/2022/2. ügyszámon folytatódó eljárás felfüggesztését a jogegységi panasz és az alkotmányjogi panasz elbírálásáig.

III.2. Az Indítványozó az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozatának 30. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel előadja, hogy

- az Indítványozó álláspontja szerint a Közbenső Ítélet alaptörvény-ellenessége az Indítványozó alapjogát hátrányosan érintő alaptörvény-ellenességet okoz, különös tekintettel a tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jogi jellegére;
- a jelen alkotmányjogi panasz által előterjesztett kérelmekkel egyező alkotmányjogi panaszt az Indítványozó tudomása szerint a tisztelt Alkotmánybíróság még nem bírálhatott el, tekintve, hogy ezek a Közbenső Ítélettel kapcsolatban felmerült alaptörvény-ellenességből erednek;
- az Indítványozó érintettsége a jelen alkotmányjogi-panasz I.3. pontja alapján bizonyított;
- az Indítványozó jelen alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (2) bekezdése szerinti hatvan (60) napos határidőben terjeszti elő;
- az Indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette;
- a tisztelt Alkotmánybíróság hatásköre jelen alkotmányjogi panasz tekintetében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésén c)-d) pontjain alapul.

III.3. Az Indítványozó jelen alkotmányjogi panasz I/1. számú mellékleteként csatolja az jogi képviselőjének ügyvédi meghatalmazását.

III.4. Az Indítványozó akként nyilatkozik, hogy a személyes adatainak a nyilvánosságra való hozatalához nem járul hozzá.

III.5. Az Indítványozó az érintettséget alátámasztó dokumentumokat elektronikusan csatolja.

Dr. Lajer
Zsolt
Csaba

Digitálisan aláírta:
Dr. Lajer Zsolt
Csaba
Dátum: 2022.10.05
23:57:31 +02:00